

Begrunnelser for forslag til underkapittel om lærerutdanning for fag- og yrkesopplæring i videregående opplæring

Begrunnelse for at bestemmelsene vedrørende bachelorutdanning og praktisk-pedagogisk utdanning – yrkesfag bør samles i ett underkapittel

Det foreslås at denne forskriften regulerer to utdanningstyper innen lærerutdanning for fag- og yrkesopplæring: både 3-årig bachelorutdanning (YFL) og Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y).

Begge utdanningene kvalifiserer til de samme yrkesfaglærerstillingene og bygger på et felles profesjonsgrunnlag som kombinerer yrkesfaglig kompetanse, pedagogisk kompetanse og yrkesdidaktikk. Selv om bachelorutdanning er en grunnutdanning og PPU-Y er en videreutdanning, vurderes det som fullt mulig å regulere dem samlet. En slik løsning skaper sammenheng i regelverket og tydelighet for institusjonene som skal tilby utdanningene. Arbeidsgruppen er av den formening at utdanningsløpene YFL og PPU-Y bidrar med ulike styrker og utfyller hverandre innen opplæringsløpet fag- og yrkesopplæring. (Lyckander & Spetalen, 2022). Samtidig erkjenner arbeidsgruppen at denne strukturen kan berøre andre reguleringer, slik som eventuell fremtidig tilsettingsforskrift. Dette vurderes imidlertid som håndterbart gjennom presise formuleringer i forskriften.

Navn på lærerutdanning

Arbeidsgruppen har fått i oppdrag å utarbeide forslag til underkapittel for *videregående skole trinn 11-13, yrkesfag*. Arbeidsgruppen er imidlertid bekymret for at dette navnet vil legge en utilsiktet begrensning til hvilke kontekster det utdannes til. Arbeidsgruppen foreslår følgende benevnelse av underkapittelet: *Lærerutdanning for videregående skole, fag- og yrkesopplæring*. Dette vil gjøre at navnet på underkapittelet gjenspeiler bedre hva utdanningene kvalifiserer til.

Gruppen anbefaler å bruke benevnelsen fag- og yrkesopplæring istedenfor yrkesfag. Årsaken til dette er at de ønsker å tydeliggjøre at utdanningene utdanner til en bredere kontekst enn bare videregående skole. Begge utdanningene retter seg mot fag- og yrkesopplæring i videregående skole og opplæring i bedrift, og det er derfor nødvendig at navnet på underkapittelet i forskriften tydeliggjør dette.

Gruppen er bekymret for at benevnelsen *videregående skole trinn 11-13* kan få utilsiktede konsekvenser for utdanning av yrkesfaglærere. Begrunnelsen for dette er at dagens yrkesfaglærerutdanning (jfr. Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13.) og PPU-Y retter seg mot undervisning på trinn 8–13, (jfr. Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13). I flere år har YFL og PPU-Y jobbet systematisk med skoleovertakelser, samarbeid med praksisfeltet, utvidet praksis i skolen og i ungdomsskolen, dette ønsker vi å bevare. (Endresen & Ringereide, 2025; Normann og Rokkones, 2022)

Yrkesfaglærere har kompetanse som er viktig for å gjøre ungdomsskolen mer praktisk. Den foreslåtte inndelingen av underkapitler i ny rammeplan kan oppfattes som den begrenser utdanningen av yrkesfaglærere til trinn 11–13. Samtidig understreker stortingsmeldingen *En mer praktisk skole* (Meld. St. 34, 2023–2024) behovet for yrkesfaglig kompetanse også på ungdomstrinnet, og Lutnæs (2023) skriver at gode lærere i kunst og håndverk kan føre til mindre frafall i yrkesfaglige utdanninger. Vi er klar over at underkapittelet kan brukes som en byggekloss sammen med underkapittelet for trinn 8-10 og dermed utgjøre en lærerutdanning for yrkesfag som kvalifiserer til trinn 8–13. Samtidig er vi usikre på hvordan institusjoner, skoleeiere og organisasjoner oppfatter byggeklossen yrkesfag sammen med byggeklossen 8-10 trinn. Vi mener derfor at denne kompetansen fortsatt må rettes mot trinn 8–10. Yrkesfaglærere bringer med seg arbeidslivserfaring og praktisk kunnskap fra yrker som byggfag, frisør eller kokk, noe som kan styrke undervisning i praktiske fag og tverrfaglige læringsprosesser der basisfag som matematikk, naturfag og norsk knyttes til praktisk arbeid. Kompetansen er også sentral i utviklingen av skolenes profesjonsfellesskap med mål om mer praktisk læringsarbeid i ungdomsskolen. (Lutnæs et. Al, 2023, Normann & Rokkones, 2022, Danielsen, 2025)

Forskriften til opplæringsloven åpner for at yrkesfaglærere kan undervise fra 5. trinn, dersom de har minst 30 studiepoeng relevant fagkompetanse i faget de skal undervise i. Dette kravet er ofte oppfylt gjennom yrkesfaglærernes utdanning, for eksempel i fag som mat og helse eller kunst og håndverk. I tillegg er deres kompetanse særlig relevant i fag som utdanningsvalg, arbeidslivsfag og andre valgfag, hvor det ikke stilles krav om studiepoeng for undervisning. (opplæringsloven § 17-4 og opplæringsforskriften § 12-4; Djupedal, 2025)

Begrunnelse for forslag til forskriftstekst

Kontekstbeskrivelse

Innledningen til underkapittelet tydeliggjør at lærerutdanning for videregående skole, fag- og yrkesopplæring skal være direkte rettet mot ledelse av læringsprosesser for

elever, lærlinger og voksne deltakere i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Dette er nødvendig fordi disse målgruppene har ulike læringsbehov, opplæringsløp og praksisarenaer (Dahle et. Al, 2024; Dahlbck et. Al. 2019; Karstensen & Akernes, 2025; Tårnesvik & Schmid, 2022). Yrkesfaglærere må derfor ha kompetanse som er tett knyttet til ulike yrkesutøvelser slik den utføres både i skoledelen og lærebedrifter innen fag- yrkesopplæringen. En slik innretning sikrer at utdanningen er praksisnær, yrkesrelevant og i tråd med opplæringslovens og læreplanverkets intensjoner. (Haaland og Nilsen, 2023)

Bestemmelsen åpner også for at studieprogram som retter seg mot både trinn 8–10 og fag- og yrkesopplæring i videregående opplæring kan ligge på bachelornivå. Dette er begrunnet i behovet for sammenheng og fleksibilitet i utdanningssystemet, slik at institusjonene kan videreføre eksisterende 8–13-utdanninger og sikre rekruttering av kvalifiserte yrkesfaglærere til både ungdomstrinn og videregående opplæring. En slik løsning gjør det mulig å ivareta de brede kompetansekravene yrkesfaglærere møter i praksis, og hindrer at forskriften skaper unødvendige barrierer for utdanningsinstitusjonenes programutforming. (Normann & Rokkones, 2022; Haaland et. Al, 2025; Djupedal, 2025)

§16 -1 Utdyping av kjernekompetanser

Yrkesfaglærerutdanningen bør i tillegg til å være forskningsbasert, som det står i hoveddelen, også være nært knyttet til utviklingen i arbeidslivet (KBU, 2023, NOU2025:1). Det kan for eksempel knyttes til Hatties kriterier for «høyforventningslærere» eller TTI-basert undervisning (Hattie, 2023, p. 220; Pianta et al., 2012). Utdanningen skal være preget av praktisk og konkret, gjerne øvingsbasert tilnærming, med vitenskapelig, teoretisk og etisk fundament. Arbeidsgruppen foreslår å legge til spesifikke kjernekompetanser knyttet til fag- og yrkesopplæring i dette underkapittelet, slik at de særlige behovene til yrkesfaglærere ivaretas. (Berntsen og Lahn, 2024) Hver kjernekompetanse er presentert i kursiv sammen med en forklaring på hvorfor den er viktig.

- **Kompetanse i ledelse og utvikling av inkluderende læringsmiljø som fremmer elevens mestring innen fag- og yrkesopplæring på varierte yrkesfaglige læringsarenaer.**

Begrunnelse:

Yrkesfaglærere leder læringsarbeid på tvers av skole, bedrift og andre autentiske læringsarenaer. For å sikre at alle elever, lærlinger og voksne deltakere opplever mestring og tilhørighet i varierte kontekster, må læringsmiljøene være inkluderende.

Forskning viser at inkludering og relasjonskvalitet er avgjørende for motivasjon, læring og gjennomføring i yrkesfag (Haaland & Nilsen, 2023; Schmid, 2021; Røthing 2020). Samtidig må yrkesfaglæreren og veiledere i bedrift sørge for at yrkesopplæringen er begripelig, håndterbar og meningsfull for sine elever/lærlinger/praksiskandidater/voksne deltakere (Hanssen et. Al 2022).

Regulering av denne kompetansen er nødvendig for å sikre likeverdig og helhetlig opplæring uavhengig av læringsarena, og for å forebygge utenforskap når opplæringen forflytter seg mellom skole og arbeidsliv. Yrkesfaglærere må kunne lede mangfoldige grupper, tilpasse læringsarbeid til ulike behov og skape trygge, motiverende og deltakelsesfremmende læringsmiljøer. Dette kan gjelde både mangfold, kjønnsbalanse, sosial tilhørighet og tilpasning til den enkeltes egenskaper være seg fysisk/psykisk (Dahle et.al., 2024; Haaland & Nilsen, 2023; Johannesen et.al., 2024; Rapp et.al.2025; Schmid, 2021; Leraand et.al.,2022).

Dette krever fleksibilitet, relasjonskompetanse og evne til å håndtere kompleksiteten i yrkesfaglige læringsarenaer, slik at alle deltakere gis mulighet til å utvikle yrkeskompetanse og forberedes på et arbeidsliv som krever samarbeid på tvers av fag og kulturer. (Stiklestad et al., 2025; Røthing, 2020, Normann & Rokkones, 2022; Johannesen et al., 2024; Dahle et.al. 2024, Skålholt & Hovdhaugen, 2025; Smeplass, 2025; Lossius & Hårberg, 2025; NIFU 2024:13)

- **Kompetanse i utøvelse av yrkene i samsvar med gjeldende kvalitetskrav, inkludert kunnskap om yrkenes utvikling og flerfaglige problemstillinger.**

Begrunnelse:

Kompetansen omfatter kunnskap om yrkenes utvikling, yrkesfaglige og profesjonsfaglige perspektiver, samt tverrfaglige/flerfaglige problemstillinger i arbeidslivet og hvordan drive opplæring innen de ulike yrkene i eget utdanningsprogram (Sylte, 2021; Haaland og Nilsen, 2023; Hanssen & Utvær, 2022, Mobråten og Spetalen, 2024; Dahlback Et. Al., 2019; Tårnesvik & Schmid, 2022; Poulsen & Skovhus, 2023). Videre innebærer den evne til analyse og refleksjon over egne behov for kompetanseutvikling i det doble praksisfeltet, med et framtidsrettet perspektiv (Bjørnåvold et. Al, 2022; Grydeland et. Al., 2025; Bruvik & Haaland, 2020;)

Regulering av denne kompetansen er nødvendig for å sikre at fag- og yrkesopplæringen er relevant. på alle aktuelle trinn og tilpasset det nivået opplæringen gis på. I skoledelen av grunnopplæringen er de yrkesfaglige utdanningsprogrammene av varierende bredde både på Vg1 nivå og Vg2 nivå, mens på Vg3 nivå er de spesifikke innen dybde både i bedrift og skole. Jfr. § 1-6 (Opplæringslova 2024). Kompetansen er forankret i yrkesfaglærerens doble yrkesidentitet – en kombinasjon av lærerrollen og yrkesrollen – som er avgjørende for undervisningens relevans. Samtidig kan utdanningen også være

spesifikk allerede på Vg1 nivå, f.eks hvis en elev velger å ta hele utdanningen i bedrift eller opplæringen kan være modulstrukturert, ende opp i et praksisbrev eller kompetansebevis som også er andre inngangsporter til deltagelse i arbeidslivet. (Dahle et.al., 2025, Amble et.al., 2023; Rapp et.al, 2025; Schmid & Breilid, 2022)

- **Kompetanse i anvendelse av yrkesdidaktikk til planlegging, gjennomføring og evaluering av yrkesfaglig opplæring i tråd med gjeldende læreplanverk og yrkenes utvikling i arbeidslivet.**

Begrunnelse:

Yrkesdidaktisk kompetanse innebærer å ta utgangspunkt i yrker og yrkesutøvelse når lærere planlegger, gjennomfører og vurderer yrkesfaglig opplæring for elever, lærlinger, praksiskandidater og voksne. Regulering av yrkesdidaktisk kompetanse er nødvendig for å sikre relevansen i yrkesfaglig undervisning, praksisnærhet og tilpasning til krav i arbeidslivet. Dette kan bidra til en sterkere forbindelse mellom utdanning og yrkesliv, og sikrer at opplæringen er autentisk samt at den støtter samfunnets behov for verdiskaping og inkludering. Gjennom ulike yrkesdidaktiske vinklinger kan det bidra til en styrket håndtering av flerfaglighet og kompleksitet i arbeidslivet, med sikte på å utvikle arbeidskraft som er klare for omstilling i arbeidslivet. (Haaland og Nilsen, 2023, Hanssen & Utvær, 2022; Moberg og Spetalen, 2024; Leraand, Steiro & Firing, 2022; Danielsen, 2025; KBU, 2023)

- **Kompetanse i utvikling av elevers yrkesidentitet og yrkesstolthet, entreprenørielle holdninger og bærekraftig utvikling.**

Begrunnelse:

Innsikt i fag- og yrkesopplæringens samfunnsrolle gir et helhetlig perspektiv på hvordan utdanningen bidrar til verdiskaping, inkludering og utvikling i samfunnet. Fag- og yrkesopplæring er avgjørende for å møte arbeidslivets behov for kvalifisert arbeidskraft og for å støtte omstilling til et bærekraftig samfunn. Det bærekraftige samfunnet stiller nye krav til yrkesfaglærerrollen som krever både refleksjon over egen praksis og hen aktivt skal bidra til profesjonsrettet kompetanseutvikling – i ulike samarbeidsfora. (Arnestad, 2023; KBU, 2023, NOU 2025:1, Regjeringen, 2024; Rapp Et. Al. 2025; Bruvik & Haaland, 2020; Bakken Et. Al, 2025; Offergaard, 2020, Gilberg, 2024)

Regulering av yrkesfaglærerens kompetanse innebærer å oppfylle samfunnsmandatet og sikre at de politiske føringene i samfunnet blir muliggjort. Det kan være å holde seg oppdatert på endringer i teknologi, arbeidsliv og samfunn, og å initiere tiltak som sikrer at opplæringen forblir relevant og framtidsrettet (bærekraftsmål 4, god utdanning). Slik

kan yrkesfaglæreren ikke bare være en pådriver for kvalitet, innovasjon og utvikling i både skole og arbeidsliv, men i tillegg bidra til at elevene får den entreprenørielle kompetansen de trenger for å lykkes i et arbeidsliv i stadig endring.

- **Kompetanse i arbeid med underveisvurdering i praktiske og varierte læringssituasjoner på en måte som fremmer faglig mestring i yrket, samt arbeid med sluttvurdering som gjenspeiler reell yrkesutøvelse og oppfyller kvalitetskrav i arbeidslivet.**

Begrunnelse:

Yrkesfaglæreren skal arbeide med og dokumentere underveisvurdering og sluttvurdering i praktiske og varierte læringssituasjoner og er en avgjørende kjernekompetanse for å sikre at opplæringen gir relevant og etterspurt kompetanse i arbeidslivet. Underveisvurdering gir elevene konkrete tilbakemeldinger som fremmer læring, mestring og motivasjon, og gjør det mulig å tilpasse opplæringen til den enkeltes behov og progresjon. Sluttvurderingen må være pålitelig og rettferdig, og den skal speile faktisk yrkesutøvelse og de kvalitetskrav som gjelder i bransjen. (Black & Wiliam, 2009; Gamlem, S. M., 2022; Leraand et. Al., 2022)

Regulering av denne kompetansen gir både elever/lærlinger/praksiskandidater/voksne deltaker en rettferdig vurdering, som er tilpasset de varierte læringsarenaene opplæringen foregår i. Når yrkesfaglæreren behersker vurdering i autentiske situasjoner, sikres det at elevene får en reell mulighet til å vise sin kompetanse, og at de som fullfører utdanningen faktisk er kvalifisert for yrket. Gode vurderingsprosesser bidrar samtidig til å styrke elevenes yrkesidentitet og stolthet, fordi opplevelsen av mestring og anerkjennelse i relevante situasjoner gir økt tilhørighet til yrket og motivasjon for videre utvikling. Dette styrker tilliten til utdanningen og gir trygghet for både elever og arbeidsliv. (Leonardsen et. Al., 2022; Normann, D.-A. 2025; Gran & Gloppen, 2023)

- **Kompetanse i samarbeid med arbeidslivet og relevante samarbeidspartnere, og i det å ha en rolle som brobygger mellom skole og arbeidsliv**

Begrunnelse:

Tett samarbeid med arbeidslivet og relevante samarbeidspartnere er avgjørende for at yrkesfaglæreren kan sikre at opplæringen er oppdatert, relevant og tilpasset de faktiske behovene i yrkene elevene utdannes til. Som brobygger mellom skole og arbeidsliv bidrar yrkesfaglæreren til at elevene får tilgang til autentiske læringsarenaer, praksisplasser og oppdatert kunnskap om bransjens krav, teknologi og

arbeidsmetoder. Dette gir elevene bedre forutsetninger for å lykkes i overgangen fra skole til arbeidsliv, og styrker kvaliteten og legitimiteten til fag- og yrkesopplæring. Samtidig gir samarbeidet mulighet for å bygge nettverk, hente innspill om endrede kompetansebehov og tilpasse opplæringen til samfunnets og næringslivets utvikling. Slik blir yrkesfaglæreren en nøkkelperson for å koble teori og praksis, og for å sikre at utdanningen gir relevant og etterspurt kompetanse. (Karstensen & Aakernes, 2025; Haaland & Nilsen, 2023, NOU 2025:1; Larsen & Schmid, 2025)

- **Kompetanse i ledelse av opplæring innen fag- og yrkesopplæringens tradisjoner og fremming av entreprenørielle ferdigheter og faglig utvikling, samt forening av profesjonsetiske prinsipper med arbeidslivets verdier**

Begrunnelse:

Yrkesfaglæreren må forstå hvordan fag- og yrkesopplæringen er formet av historiske tradisjoner, verdier og praksiser for å kunne ta informerte valg i egen undervisning. Fag- og yrkesopplæringen er dynamisk og har historisk fulgt samfunnsutviklingen og vært i stadig endring. Samtidig fører digitalisering og den raske teknologiutviklingen til at endringene foregår hurtigere enn tidligere og innebærer et annet fokus på hvilke ferdigheter som vil være viktig kompetanse i fremtidens yrkesutøvelse. (Nasjonal digitaliseringsstrategi, 2024; Berntsen og Lahn 2024; Bjørnavold et.al. 2022)

Regulering av denne kompetansen er nødvendig fordi dagens yrkesfag er en profesjon som aktivt kan fremme innovasjon og faglig utvikling, og som kan omsette nye teknologier, bærekraftshensyn og endrede kompetansebehov til relevant opplæring. Det doble praksisfeltet gjør at yrkesfaglæreren har mulighet til å forene profesjonsetiske prinsipper med arbeidslivets verdier og er avgjørende for å sikre at opplæringen både ivaretar elevenes beste og møter bransjenes forventninger. Til sammen gir dette yrkesfaglærere et solid grunnlag for å utvikle kvalitativ, relevant og samfunnsansvarlig yrkesopplæring. (Nyen & Tønder, 2014, Olsen, 2010; KBU 2023; NOU 2025:1; Amble et. Al, 2023; Gilberg, 2024)

- **Kompetanse i ledelse av opplæringen med bakgrunn i Profesjonsfaglig digital kompetanse som er både generell, fagspesifikk og spesialisert, og fremming av elevenes læringsprosesser gjennom kritisk- og etisk refleksjon i fag- og yrkesopplæringen**

Begrunnelse:

Digitaliseringen endrer fag- og yrkesopplæringen raskt, og yrkesfaglærere må kunne lede opplæringen på en måte som gjenspeiler kompetansekravene i det 21. århundrets arbeidsliv. Læreren må kunne håndtere både generelle, fagspesifikke og spesialiserte

digitale ressurser i undervisningen for å gi realistiske og oppdaterte læringsopplevelser. Yrkesfagene i dag er sterkt digitalisert, og elevene må lære å bruke teknologi som er relevant for arbeidslivet, samtidig som de veileder elevene i etisk og sikker bruk av teknologi. Denne kompetansen gjør det mulig å dokumentere og vurdere elevenes arbeid digitalt, samarbeide med bedrifter og tilpasse opplæringen til bransjens krav. Det innebærer også å kunne veilede elever i trygg og etisk bruk av digitale løsninger, ivareta personvern, og bidra til at elevene utvikler digital dømmekraft.

Regulering av denne kompetansen er nødvendig for å sikre at yrkesfaglærerne har en aktiv deltakelse i grønn omstilling og engasjement i debatten om fremtidig yrkesopplæring og bidrar til bærekraftig utvikling av samfunnet. Samtidig føre til at yrkesfaglæreren har et kunnskapsgrunnlag som samsvarer med det yrkeslivet de som deltar i yrkesopplæringen skal utføre yrket sitt i. Samtidig som det sikres at fag- og yrkesopplæring holder høy kvalitet og er tilpasset møte med raske endringer i teknologi og samfunn. (Regjeringen, 2024; KBU, 2023; NOU 2025:1; Grydeland Et. Al. 2024 Ramlo & Utvær, 2024; Berntsen & Lahn, 2024; Smeplass & Haugseth, 2025; Bjørnåvold et. Al, 2022)

§ 16-2 Særlige bestemmelser om utdanningens innhold

- **Pedagogikken skal være rettet mot livslang læring fag- og yrkesopplæringens tradisjoner**

Begrunnelse:

Pedagogikken må forankres i fag- og yrkesopplæringens egne tradisjoner fordi yrkesfag bygger på praksis, kultur, verdier og arbeidsmåter som er utviklet i tett samspill med arbeidslivet. En slik forankring sikrer at undervisningen oppleves relevant og gjenkjennelig for både elever og samarbeidende bedrifter, og at lærerne viderefører profesjonsforståelsen som ligger til grunn for yrkesutøvelsen. Dette bidrar til kvalitet, legitimitet og sammenheng mellom skole og arbeidsliv (Sylte, 2021; Walstad, 2015; Schaffar, 2019; Glosvik & Snekkingstad, 2025)

Pedagogikken i fag- og yrkesopplæringen må forankres i yrkesfagernes egne tradisjoner fordi disse tradisjonene rommer praksiser, verdier, normer og arbeidsmåter som er utviklet i tett samspill med arbeidslivet. En slik forankring sikrer at opplæringen oppleves relevant og gjenkjennelig for elever, læringer og samarbeidende bedrifter, og at lærerne viderefører profesjonsforståelsen som ligger til grunn for yrkesutøvelsen. Yrkesfaglig pedagogikk bygger også på prinsipper for livslang læring, der kompetanse utvikles gjennom deltakelse i praksisfellesskap over tid.

Regulering av denne pedagogiske forankringen er nødvendig for å sikre kvalitet, legitimitet og sammenheng mellom skole og arbeidsliv nasjonalt, og for å bidra til en

opplæring som støtter utvikling av varig yrkeskompetanse (Sylte, 2021; Walstad, 2015; Schaffar, 2019; Glosvik & Snekkingstad, 2025).

- **Fag- og yrkesdidaktikk skal omfatte 30 studiepoeng**

Begrunnelse:

Fag- og yrkesdidaktikk utgjør kjernen i yrkesfaglærerens profesjonskompetanse. Den er sentral for å kunne tilpasse undervisningen til yrkesfaglige kontekster og sikre at opplæringen er praksisnær og relevant for elevene. Omfanget er nødvendig for å utvikle lærere som kan knytte yrkesutøvelse, læreplaner, arbeidslivets krav og pedagogiske prinsipper på en systematisk og forskningsinformert måte. (Hansen, K., 2017; Leonardssen & Normann, 2025; Nore Et. Al., 2025; Myhre Et. Al. 2025; Offergaard, 2020)

- **Bachelorutdanninger skal ha 120 studiepoeng i yrkesfaglig bredde og dybde jfr. det yrkesfaglige utdanningsprogrammet studenten tilhører.**

Begrunnelse:

Yrkesfaglærerutdanningene skal gi studentene solid yrkesfaglig kompetanse som dekker både bredden i utdanningsprogrammet og dybden i eget fag-, svennebrev- eller autorisasjonsområde. Et omfang på 120 studiepoeng er nødvendig for å sikre faglig fordypning som samsvarer med arbeidslivets forventninger og krav til yrkesrelevant undervisning. Siden yrkeskompetansen er selve fundamentet for profesjonsutøvelsen, må alle 180 studiepoeng i bachelorutdanningen disponeres slik at både pedagogikk, didaktikk og yrkesfaglig kompetanse inngår i en helhetlig og sammenhengende profesjonsutdanning. Dette er avgjørende for å utdanne lærere som kan undervise trygt, relevant og kvalitativt i komplekse yrkesfaglige kontekster. Samtidig vil de yrkesfaglige studiepoengene være ulikt organisert fra institusjon til institusjon ettersom hvilke studieretninger de tilbyr, noe vi som arbeidsgruppe mener er en styrke for fagfeltet. Gjennom partnerskapsavtaler, fagnettverk, praksisoppfølging, politiske føringer vil de yrkesfaglige emnene være i stadig endring i takt med samfunnet (Hansen, K., 2017; Leonardssen & Normann, 2025; Nore Et. Al., 2025; Myhre Et. Al, 2025; Grydeland Et. Al., 2025; NOU 2025:1; Smepllass, 2025)

- **Bacheloroppgaven skal være yrkesrettet, knyttet til forsknings- og utviklingsarbeid innen fag- og yrkesopplæring i et profesjonsfaglig perspektiv.**

Begrunnelse:

En yrkesrettet bacheloroppgave forankrer studentens arbeid i reelle yrkesfaglige problemstillinger og bidrar til å utvikle evnen til å bruke forskning og utviklingsarbeid i profesjonsutøvelsen. (Hellne-Halvorsen & Spetalen, 2020) Dette styrker sammenhengen mellom teori og praksis og gir studentene erfaring med kritisk refleksjon, kunnskapsutvikling og dokumentasjon, som igjen kan bidra til kvalitetsutvikling både i skole og arbeidsliv. Oppgaven er integrert i studiets ulike komponenter og bidrar til helhet og sammenheng i utdanningen.

- **Praksisopplæringen skal gjenspeile trinnene det utdannes til.**

Begrunnelse:

Praksisopplæringen må være relevant for de trinnene studentene skal undervise på, slik at de får innsikt i og erfaring med de pedagogiske og faglige utfordringene som er spesifikke for hvert trinn. Dette gir bedre forutsetninger for å møte elevenes behov og tilpasse undervisningen til ulike læringsarenaer. (Schaug & Herudsløkken, 2019, Myhre Et. Al., 2025))

- **Yrkespraksis i bachelorutdanninger skal ha en varighet på minimum 60 dager, hvorav minimum 30 dager breddekompetanse innen eget utdanningsprogram og minimum 30 dager dybdekompetanse innen eget fag-, svennebrev eller autorisasjonsområde.**

Begrunnelse:

En omfattende og variert yrkespraksis gir studentene både bredde og dybde i sitt fagområde. (Spetalen, 2022) Breddekompetanse sikrer forståelse for ulike deler av utdanningsprogrammet, mens dybdekompetanse gir fordypning i eget fag (Vilbli.no, Dahlback et. Al., 2019, Dahlback et. Al., 2022). Dette er avgjørende for å kunne undervise på en måte som er relevant for arbeidslivets krav og for å kunne veilede elever med ulike interesser og behov. (KBU, 2023, NOU 2025:1)

Referanser

- Amble, N., Møller, E. and Vagle, I (2023). "Friere yrkesvalg i det yrkesfaglige feltet." *Forskning & forandring* 5(2).84–104.
- Arbo, P. (2022). Livslang læring – fra slagord til reform. *Uniped*, 45(2), 82–92. <https://doi.org/10.18261/uniped.45.2.2>

- Arnestad, M. N. (2023). *Etikk og bærekraft: et psykologisk perspektiv*. Fagbokforlaget.
- Bakken, R., Holt, J. D., Karstensen, S., Larsen, L. R., & Refseth Ødegård, E. (2025). Yrkesfaglærere og bærekraftig utvikling: Forståelse og oppfatning. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 10(2). <https://doi.org/10.7577/sjvd.5770>
- Berntsen, S. & Lahn, L. (2024). Yrkesfaglæreres profesjonsfaglige digitale kompetanse i et spenningsfelt mellom skole og arbeidsliv. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 9(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.5648>
- Bjørnåvold, J., Hagen, A., Kvisterøy, J. & Nyen, T. (2022). *Yrkesutdanningenes fremtid i Norge – Fremtidsbilder 2035*. Rapport: Samarbeidsrådet for yrkesopplæring og CEDEFOP [Cedefop-og-SRY-Norske-yrkesutdanninger-mot-2035.pdf](#)
- Black, P., & Wiliam, D.(2009). Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability (Formerly: Journal of Personnel Evaluation in Education)*, 21(1), 5. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9068-5>
- Bruvik, Å. N., & Haaland, G. (2020). Fremtidens kompetansebehov i frisørfaget. Sammenheng mellom nasjonale føringer og frisørbransjens uttrykte kompetansebehov. *Nordisk Tidsskrift for Utdanning Og Praksis = Nordic Journal of Education and Practice*, 14(3), 39–57. <https://doi.org/10.23865/up.v14.2337>
- Chamberlin, K., Yasué, M., & Chiang, I.-C. A. (2018). The impact of grades on student motivation. *Active Learning in Higher Education*, 146978741881972. <https://doi.org/10.1177/1469787418819728>
- Dahlback, J., & Haaland, G. (2014). Yrkesdidaktikk for motivasjon og yrkesrelevans. In *Pedagogikk 8.-13. trinn : profesjonsutdanning av lærere* (pp. 339–352).
- Dahlback, J., Olstad, H. B., Sylte, A. L. & Wolden, A.-C. (2019). Yrkesfaglig Lærerkompetanse i Brede Utdanningsprogram. *Scandinavian Journal of Vocations in Development* 4.1 (2019): 1–29. Web.
- Dahlback, J., Hansen, K., Haaland, G., & Vagle, I. (2022). Dybdelæring i et yrkesfaglig perspektiv. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 7(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.4573>

- Dahle, M., Nordhagen, I. C., Jones, H. & Monsen, M. (2024). Fag- og yrkesopplæring på voksnes premisser Sluttrapport fra følgeevaluering av forsøk med Modulstrukturert fag- og yrkesopplæring. ideas2evidence 2024; ISBN 978-82-8441-040-1
- Danielsen, H. A. (2025) Yrkesdidaktikk må inn i all lærerutdanning. Khrono, 11.11.2025 [Yrkesdidaktikk må inn i all lærerutdanning](#)
- Debatt: Praktiske fag må få samme prioritering og status som språkfag og matematikk Utdanningsnytt. 30.09.2025 – [Få yrkesfaglærere inn i ungdomsskolen!](#)
- Djupedal, E. F., Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap, & Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet Institutt for lærerutdanning. (2025). *Grunnskolen som kunnskapspolitikk: politisk styring av skolens innhold, omfang og organisering 1954-2024*. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap, Institutt for lærerutdanning.
- Endresen, K., & Ringereide, H. O. (2025). Skoleovertakelse som praksisform: Et pedagogisk eksperiment i praktisk pedagogisk utdanning for yrkesfaglærere. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 10(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.5912>
- Fylkeskommunene [Vilbli.no; Utdanningsprogrammene \(kun yrkesfaglige utdanningsprogram\)](#)
- Gamlem, S. T. M. (2022). *Tilbakemelding og vurdering for læring* (2. utgave.). Gyldendal.
- Gilberg, A. (2024). «Du blir litt sånn selvsikker, og tenker at «wow» noen vil faktisk sende bilen til oss!»: Ungdomsbedrift som virkemiddel for en opplevd relevant skolehverdag. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 9(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.4999>
- Glosvik, Øyvind, & Sekkingstad, D. (2025). Leadership and knowledge sharing in vocational education and training. *Nordic Journal of Vocational Education and Training*, 15(3), 28–54. <https://doi.org/10.3384/njvet.2242-458X.2515328>

- Gran, L., & Gloppen, B. H. (2023). Prøvenemnders tolkningsfellesskap og vurdering av fag- og svenneprøven. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 107(2), 166–178. <https://doi.org/10.18261/npt.107.2.6>
- Grydeland, A., Karstensen, S., Lier, A. R., & Sannerud, A. R. (2024). Læring i teknologifag. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 9(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.5495>
- Haaland, G., & Nilsen, S. E. (2023). *Læring gjennom praksis : en grunnbok i yrkesdidaktikk* (3. utgave.). Fagbokforlaget.
- Haaland, G., Kristiansen, A. & Egeland, F. (2025) – *Få yrkesfaglærere inn i ungdomsskolen!*
- Hattie, John. (2023). *Visible Learning: The Sequel: A Synthesis of over 2,100 Meta-Analyses Relating to Achievement. New edition.* London: Routledge.
- Hansen, K. H. (2017). Hva er yrkesdidaktikk i dagens yrkesopplæring i skole? *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 2. <https://doi.org/10.7577/sjvd.2134>
- Hanssen, G., & Utvær, B. K. (2022). Sense of coherence among apprentices in vocational education and training in Norway: Exploring general resistance resources in work-based learning. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 9(3), 363–389. <https://doi.org/10.13152/IJRVET.9.3.4>
- Hanssen, Grete. (2022). Tolkningsfellesskap Som Kilde Til Koherens i Fag- Og Yrkesopplæring: Perspektiver Fra Fylkeskommune Og Opplæringskontor. *Scandinavian Journal of Vocations in Development* 7(1).
- Hellne-Halvorsen, E. B., & Spetalen, H. (2020). Arbeid med skriving i yrkesfaglærerutdanningen. *Acta didactica Norden*, 14(1). <https://doi.org/10.5617/adno.8026>
- Johannesen, Hedvig Skonhoft, Ellen Møller, and Inger Vagle. “«Man føler seg ikke alene, man kan føle tilhørighet»: Betydningen av nettverk for kvinner i tekniske yrkesfag som empowerment, arbeiderkollektiv og fellesskap.” *Tidsskrift for kjønnsforskning* 48.4 (2024): 219–232.

Karstensen, S., & Aakernes, N. (2025). Grensekryssing i yrkesopplæringen i utdanningsprogrammet medieproduksjon og informasjonsteknologi: Yrkesdidaktiske muligheter og utfordringer. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 10(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.5935>

Kompetansebehovsutvalget. (2023). *Fremtidige kompetansebehov: Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet*. Temarapport 1/2023. Kunnskapsdepartementet. <https://www.kompetansebehovsutvalget.no/uploads/TArfQKaf/KBU-temarapport-2023.pdf>

Larsen, I. K. & Schmid, E. (2025). Hvordan Vurderes Elevenes Praksis i Faget Yrkesfaglig Fordypning? En Kvalitativ Studie i Salgs- Og Reiselivsfaget. *Nordisk Tidsskrift for Utdanning og Praksis = Nordic journal of education and practice* 19.1 (2025): 80–97. Web.

Leonardsen, J. & Normann, D.-A. (2025). Å fylle på den yrkesdidaktiske «verktøykassa». *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 10(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.5900>

Leonardsen, J. K., Utvær, B. K. S., & Fjørtoft, H. (2022). The Five Faces of an Assessor: Conceptualizing the Enactment of Teacher Assessment Identity in Vocational Education and Training. *Educational Assessment*, 0(0), 1–17. <https://doi.org/10.1080/10627197.2022.2106967>

Lossius, R. & Hårberg, J. S. (2025) *Tidlig innsats i læretiden - Hva sier erfaringene fra elektrofagene?* Yrke 3 2025, 62- 65

Lovdata

- [Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13](#)
- [Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13](#)
- [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa](#)

Lyckander, R. H. & Spetalen, S. (2022) “Profesjonskvalifisering for Yrkesfaglærere.” *Acta didactica Norden* 16.1 (2022): n. pag. Web.

Eva Lutnæs, Karen Brønne, & Bibbi Omtveit. (2023). Et kunnskapsfag med samfunnsrelevans. *Formakademisk*, 16(3). <https://doi.org/10.7577/formakademisk.5089>

- Mobråten, K., & Spetalen, H. (2024). Utvikling av bærekraftig yrkesutøvelse i restaurant- og matfag?: Om forståelse og tilrettelegging i utdanningsprogrammet restaurant- og matfag. *Acta didactica Norden*, 18(2). <https://doi.org/10.5617/adno.10514>
- Myhre, S., Øgård, M., & Øgård-Repål, A. (2025). Vocational Teacher Education in Practice: Learning at the Heart of the Workplace. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 10(2). <https://doi.org/10.7577/sjvd.6378>
- NIFU.(2024:13) Overgang til opplæring i bedrift. Tredje delrapport fra evalueringen av fagfornyelsen yrkesfag. [ISSN 1892-2597](https://nifuhj.no/ISSN1892-2597)
- Nore, H., Lahn, L. C., & Berntsen, S. K. (2025). Yrkesdidaktikk i møte med digitale dokumentasjonssystemer. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 10(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.5903>
- Normann, D.-A. (2025). Faithful or truthful? Dilemmas encountered by teachers when implementing reduced grading. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*. <https://doi.org/10.1007/s11092-025-09457-w>
- Nyen, T., & Tønder, A. H. (2014). *Yrkesfagene under press*. Universitetsforl. <https://contents.bibs.aws.unit.no/content/?isbn=9788215019505>
- Olsen, O. J. (2010). Kvalifisering til fag og yrker. Et historisk-sosiologisk og komparativt perspektiv. *Søkelys på arbeidslivet*, 27(3), 244–252. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-7989-2010-03-07>
- Offergaard, T.-L. (2020). Bærekraft i yrkesfaglærerutdanninger: Et vitenskapsteoretisk bidrag til integrering av bærekraft som tverrfaglig tema. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 5(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.3436>
- Pianta, Robert C, and Bridget K Hamre. “Classroom Processes and Positive Youth Development: Conceptualizing, Measuring, and Improving the Capacity of Interactions between Teachers and Students.” *New directions for youth development* 2009.121 (2009): 33–46.
- Poulsen, B. K. & Skovhus, R. B. “Mesterens syn på sin rolle i erhvervsuddannelser: Hvad er vigtigt for at lærlingen kan komme til at leve et godt liv som faglært?” *Tidsskrift for Arbejdsliv* 25.1 (2023): 74–89.

Ramlo, S. H. & Utvær, B. K. (2024). Potentials and Limitations of MOOCs in Vocational Teacher Education. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 9(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.5677>

Rapp, A. C., Knutas, A., & Smepllass, E. (2025). Bridging gaps in vocational education and training systems in Norway. *Journal of Vocational Education & Training*, 77(2), 503–521. <https://doi.org/10.1080/13636820.2023.2255992>

Regjeringen

- [Meld. St. 16 \(2020-2021\) Utdanning for omstilling; Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning. Kunnskapsdepartementet](#)
- [Meld. St. 34 \(2023-2024\) **En mer praktisk skole** -Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.-10. trinn](#)
- [Nasjonal digitaliseringsstrategi \(2024\) Fremtidens Digitale Norge. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet](#)
- [NOU: 2025:1 Felles ansvar, felles gevinst – Partssamarbeid for kompetanseutvikling i arbeidslivet](#)

Rekdahl, M. C., Aas, M., & Ballangrud, B. B. (2022). Organisering av samarbeid mellom skole og arbeidsliv i yrkesfagutdanningen. *Skandinavisk Tidsskrift for Yrker Og Profesjoner I Utvikling*, 7(1), 162–178. <https://doi.org/10.7577/sjvd.4889>

Røthing, Å.

(2020). *Mangfoldskompetanse og kritisk tenkning: perspektiver på undervisning* (1. utgave). Cappelen Damm akademisk. <https://contents.bibs.aws.unit.no/files/images/original/3/0/9788202592103.jpg>

Schaffar, B. (2019). Svårigheter i å definiera begreppet kompetens. *NordYrk*, 9(1), 111–128. <https://doi.org/10.3384/njvet.2242-458X.1991111>

Schaug, R. M. & Herudsløkken, K. (2019)

Undervisning og undervisningspraksis i yrkesfaglærerutdanning. (n.d.). *Scandinavian Journal of Vocations in Development* = *Skandinavisk Tidsskrift for Yrker Og Profesjoner i Utvikling*, 4(1), 53–80. <https://doi.org/info:doi:perspektiver>

Schmid, E. (2021). «Alle sammen støtter hverandre og hjelper hverandre hvis vi trenger motivasjon»: et elevperspektiv på læring og relasjoner i flerkulturelle videregående skoler med lave inntakskrav. *Nordisk Tidsskrift for*

Ungdomsforskning, 2, 44–60. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-8162-2021-01-03>

Schmid, E. & Breilid, N. (2022) “For dem som ønsker å gå en annen vei: Implementering og praktisering av praksisbrevordningen i fylkeskommunene.” *Søkelys på arbeidslivet* 39.2 (2022): 1–15. Web.

Schmid, E., & Solberg, S. (2025). Hvordan bygge gode relasjoner til elever? Ti tips fra erfarne yrkesfaglærere: How to Build Positive Relationships with Students. Ten Tips From Experienced Vocational Teachers. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 109(2), 77–89. <https://doi.org/10.18261/npt.109.2.2>

Smeplass, E. (2025). Nurturing inclusivity and professional growth among vocational teachers through communities of practice. *Pedagogy, Culture & Society*, 33(3), 785–804. <https://doi.org/10.1080/14681366.2023.2268108>

Smeplass, E., & Haugseth, J. F. (2025). Digital teaching and engagement in Nordic contemporary settings: tensions in educational practices. *Technology, Pedagogy and Education*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/1475939X.2025.2554879>

Skålholt, A. and Hovdhaugen, E. “Gjennomføring i yrkesfag for barn av innvandrere: Forskjeller mellom utdanningsprogram.” *Nordisk Tidsskrift for Ungdomsforskning* 6.1 (2025): 1–18.

Spetalen, H. (2022). Kompetansemål i et yrkesopplæringsperspektiv. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 7(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.4770>

Strand, M. G. (2025) Det fine er at elevenes tankesett kan påvirkes; *Når læreren støtter elevens utvikling av et lærende tankesett, blir det lettere for eleven å tro på egne evner*. *Forskning.no*. – [Det fine er at elevenes tankesett kan påvirkes](https://doi.org/10.7577/sjvd.4770) 01.10.2025

Stiklestad, S. S., & Monrad-Krohn, M. B. (2025). Elever med minoritetsbakgrunn i voksenopplæringen i helsearbeiderfaget: Yrkesdidaktikk i møte med elevenes læreforutsetninger relatert til faget yrkesfaglig fordypning. *Scandinavian Journal of Vocations in Development*, 10(1). <https://doi.org/10.7577/sjvd.6257>

Sylte, A. L. (2021). *Profesjonspedagogikk : relevant læring i praksis* (3. utgave.). Gyldendal.

Tårnesvik, Åshild, & Schmid, E. (2022).

Å velge bort læring i skolen til fordel for læring i praksis:

En casestudie om veien frem til fagbrev via praksisbrev. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 6(3-4). <https://doi.org/10.7577/njcie.4849>

Utdanningsdirektoratet

- [Endringer i ordningene for kompetanseutvikling fra 2026 | udir.no](https://udir.no)

Utvær, B. K., Morud, E. B., Hansen, K. H., Rokkones, K. L., & Firing, K. (Eds.). (2022). *Å bygge broer : samarbeid på tvers i yrkesfag*. Universitetsforlaget.

- Kap. 2 Leraand, A., Smeplass, E., og Hylander, L. (2022) *Spenninger mellompraktiske kunnskapsformer og summative vurderinger i yrkesfaglærerutdanningen*.
- Kap. 7 Normann, D.-A. og Rokkones, K. (2022) *Yrkesfaglærere og ungdomsskolelærere i et profesjonelt læringsfellesskap*.
- Kap. 11 Hansen, K., Leonardsen, J. og Utgaard, S. (2022) *Ny som yrkesfaglærer; I spenningsfeltet mellom to verdener*.
- Kap.8 Leraand, A., Steiro, T. & Firing, K. (2022) *Yrkesopplæring i fengselet: Brobygging fra fengsel til samfunnet*.

Walstad, P. H. B. (2015). Kulturfaget yrkespedagogikk. I Schwencke, E., Eikeland, O. Og Hiim, H. (Red.). *Yrkespedagogiske perspektiver*. Gyldendal.